

**Clausewitz'in Savaş Teorisi ve
Yeni Savaş Çalışmaları**

Kıvılcım ROMYA BİLGİN

Clausewitz'in Savaş Teorisi ve Yeni Savaş Çalışmaları

Kıvılcım ROMYA BİLGİN*

Öz

Savaş konusunda en bilinen isimlerden olan Clausewitz'in sadece kendi dönemine ait bir düşünür olduğunu ifade eden görüşler bulunmaktadır. Bu görüşü ortaya atanlar günümüzde savaşların değiştiğini ve Clausewitz'in teorisinin günümüzdeki yeni savaşları açıklamada yetersiz olduğunu iddia ederler. Özellikle yeni savaş çalışmaları literatürü olarak adlandırılan ve Soğuk Savaş sonrası dönemde savaş çalışmalarına hakim olan literatür Clausewitz'in savaş teorisinin açıklayıcı gücünü eleştirmektedir. Buna karşın Clausewitz'in savaş teorisinin, metodolojisi ve derinliği ile günümüz savaşlarını anlamada ihtiyaç duyulan çerçeveyi verebilecek güçte olduğu görülmektedir. Zaten, Clausewitz'in teorisinin bugünün savaşlarını açıklama gücünü teorik olarak tartışmak, esasında günümüzün savaşlarını, daha da önemlisi savaş olgusunun kendisini anlamada önemli bir aşamadır. Bu kapsamda makalede, Clausewitz'in savaş teorisinin temel yapısı ortaya konularak, yeni savaş literatüründe Clausewitz'e gelen eleştiriler üzerinden onun savaş teorisinin günümüzün savaşlarını anlamadaki gücü gösterilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Clausewitz, savaş, savaş çalışmaları, Clausewitz'in üçlemesi, yeni savaş tartışmaları.

Clausewitz's Theory of War And New War Studies

Abstract

There are some opinions stating that Clausewitz who is one of the best known thinker only belongs to his period. The ones who come up with this opinion claim that wars have changed nowadays and that Clausewitz's theory is insufficient to explain new wars. The literature that is especially entitled 'new war studies literature' and has knowledge of the war studies in post-Cold War era has been criticizing the explanatory power of Clausewitz's war theory. Despite that, it is seen that Clausewitz's theory of war has enough power to create a perspective to understand new wars with its methodology and depth. After all, discussing the explanatory power of Clausewitz's theory in explaining new wars theoretically is actually an important stage in understanding the new wars, more importantly, directly understanding the phenomenon of war. In this context, in the article, by putting forth the basic structure of Clausewitz's theory of war, the power of Clausewitz's theory of war in understanding new wars will be tried to be indicated through the criticisms in new war literature against Clausewitz.

Keywords: Clausewitz, war, war studies, Clausewitz's trinity, new war studies.

** Kıvılcım ROMYA BİLGİN, Genelkurmay Başkanlığı, kivilcimromya@gmail.com

Makalenin Geliş Tarihi: 05.08.2015 **Kabul Tarihi:** 25.09.2015

Giriş

Savaş konusunda en bilinen isimlerden olan Carl Von Clausewitz (1780-1831) için Pierre Naville, şu tespiti yapmıştır: “Clausewitz sık sık zikredilir, az okunur, daha az anlaşılır.” (1973:3). Pek çok araştırmacı bu tespitin halen geçerli olduğuna inanmaktayken; pek çok araştırmacı da Clausewitz’in sadece kendi dönemine ait bir düşünür olduğunu ifade ederek kendi döneminin koşulları içerisinde değerlendirilmesinde ısrar etmektedir.

Günümüzde ise yeni savaş çalışmalarının bilinen isimlerinden Martin Van Creveld, Clausewitz’in Savaş Üzerine adlı eserinde pragmatik biçimde ele aldığı devletler arası savaş döneminin kesin bir biçimde sona erdiğini, savaşların uzun süre kısık ateşte ağır ağır kaynatıldığı düşük yoğunluklu savaşlar döneminin başladığını (1991: 202-204) ifade ederek, Clausewitz’in yeni savaş çalışmalarında yeri olmadığını belirtmiştir. Creveld’in yeni savaş tartışmalarının yoğun olarak yapıldığı bir dönemdeki bu tespiti dikkate almaya değerdir. Bununla birlikte, düşük yoğunluklu çatışma, savaş dışı harekât ya da asimetrik savaş gibi yeni savaş çalışmalarının dayandığı kavramlar savaş konusundaki görüşleri ile öne çıkan Clausewitz’in yeniden değerlendirilmesine yönelik bir çabayı hak etmektedir. Çünkü Clausewitz’in savaş teorisi, metodolojisi ve derinliği ile günümüz savaşlarını anlamaya yönelik bir çabada ihtiyaç duyulan çerçeveyi sağlama gücüne sahiptir.

Bu yönde gerçekleştirilecek çaba öncelikle Clausewitz’in savaş teorisinin ele alınması ve yeni savaş çalışmaları literatüründe Clausewitz’e yönelik eleştirilerin ortaya konularak, günümüzdeki tartışmalarda yerinin gösterilmesini içerir. Bu sayede 19’uncu yüzyılda savaş konusunda ortaya koyduğu görüşleri ile Clausewitz’in günümüze kadar nasıl uzanabildiği ve savaş teorisinin düşük yoğunluklu çatışma, savaş dışı harekât, asimetrik savaş ya da kalkışma ile mücadele gibi yeni kavramlar üzerindeki açıklayıcı gücü gösterilmiş olur. Bu çerçevede makalede, ilk olarak Clausewitz’in savaş teorisini ortaya koyduğu Savaş Üzerine adlı yapıtı hakkında kısaca bilgi verildikten sonra, savaş teorisinin genel çerçevesi ortaya konulacak ve savaş teorisinin en önemli bileşeni olan üçleme üzerinde ayrıca durulacaktır. Daha sonra yeni savaş çalışmaları literatürü hakkında genel bir çerçeve çizilerek, Clausewitz’e yönelik eleştiriler ele alınacaktır. Bu sayede, hem Clausewitz’in savaş teorisinin genel çerçevesinin ortaya konulması hem de savaş olgusuna ilişkin günümüzdeki tartışmalara Clausewitz’in savaş teorisi üzerinden farklı bir bakış açısı getirilmesi amaçlanmaktadır.

Clausewitz’in Savaş Üzerine Adlı Çalışmasını Anlamak

Savaş Üzerine, Clausewitz’in başyapıtı (*magnum opus*) olarak tanınmaktadır. Bununla beraber Clausewitz’in Savaş Üzerine adlı çalışmasından önce görüşlerini ortaya koyduğu yazıları bulunmaktadır. Clausewitz, ilk olarak 1812 yılında Savaşın

Prensipieri (*Principles of War*) adlı çalışmasını ortaya koymuştur. Bunu, 1824 yılında tamamladığı 1812 Rusya Seferi (*The Campaign of 1812 in Russia*) ve 1827 yılında tamamladığı 1815 Fransa Seferi (*The Campaign of 1815 in France*) adlı eserleri izlemiştir.

Clausewitz'in yayımlanan bu çalışmalarının yanı sıra daha sonra ortaya çıkarılan, az bilinen ve henüz literatüre tam anlamıyla kazandırılmayan notları da bulunmaktadır. Berlin Akademisi'nde 1810-1811 yıllarında verdiği dersler kapsamında Küçük Savaş Üzerine Dersler (*Lectures on Small War*) adlı notlarda Clausewitz'in Vendée Savaşı (1793-1796), Tyrolean Ayaklanması (1809) ve İspanyol Ayaklanması'nı (1808) ele aldığı bilinmektedir. Clausewitz'in notlarında bu konuları soyut ve teorik bir yaklaşımla değil, tarihsel bir yaklaşımla ele aldığı ifade edilmektedir (Strachan, 2007: 186; Clausewitz, 1966 aktaran Heuser, 2002: 3). Ayrıca Clausewitz'in savaş ve strateji konusunda görüşlerini aktardığı mektupları bulunmaktadır ki bunlar da Clausewitz'in çalışmaları arasında kabul edilebilecek değere sahiptir. Clausewitz'in tüm bu çalışmalarının Savaş Üzerine adlı eserine zemin hazırladığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Clausewitz'in eşinin, Clausewitz'in 1831 yılındaki vefatının ardından tamamlanmamış notlarını toparlaması neticesinde Savaş Üzerine ilk defa 1832-1834 yılları arasında üç cilt halinde Berlin'de yayımlanmıştır. Çalışma, 1873 yılında yapılan ilk İngilizce çevirisi ile Batı dünyasında kendine hemen yer edinme şansı bulmuştur (Strachan, 2008: ix). Ancak, 1873 yılında yapılan İngilizce çeviri, 1890'lara kadar İngiltere ile sınırlı kalmış ve ancak 1890'lı yıllardan sonra önce Fransızca'ya (Strachan, 2011: 370), sonra İspanyolca ve İtalyancaya çevrilmiştir. Buna karşın, İlginç olan ise o dönemde çalışmanın sadece Batı'da değil, Uzak Doğu'da da etki göstermesidir. Savaş Üzerine'nin ilk Japonca çevirisi 1907 yılında gizli bir şekilde yapılarak sadece belirli ordu mensuplarına ulaşacak şekilde basılmıştır. Çalışma, 1915 yılında da Japoncadan Çinceye çevrilmiştir (Olshausen, 2011: 12).

Savaş Üzerine'nin 19'uncu yüzyılın başına kadar ana dillerde çevirilerinin yapılarak dünyaya yayılması önem taşımaktadır. Çünkü Savaş Üzerine'nin Almanya, Fransa ve İngiltere başta olmak üzere erken dönem etkilerinin Birinci Dünya Savaşı'nın çıkması üzerinde etkili olduğuna dair ciddi tartışmalar yapılmıştır. Clausewitz'in "mutlak savaş (*absolute war*)" üzerine görüşleri ile Birinci Dünya Savaşı'na neden olan düşünsel altyapıyı kurguladığını iddia eden Liddell Hart'a (1934, aktaran Mearsheimer, 2010: 49), ilerleyen dönemde John Keegan (1993) destek çıkacaktır.

Clausewitz'in Birinci Dünya Savaşı'na etkilerinin ne olduğuna yönelik tartışmalar, İkinci Dünya Savaşı'na etkilerinin ne olduğu şeklinde geliştirilememiştir. Çünkü Birinci Dünya Savaşı sonrasında askeri alandaki teorik çalışmalara ilginin azalması ile birlikte, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları arasındaki dönemde Clausewitz'e olan ilgi de kaybolmuştur. Ancak, bu ilgi 1950'li yıllarda önceki dönem-

Kıvılcım ROMYA BİLGİN

lerden farklı olarak Clausewitz'in savaş ve politika arasında kurduğu ilişkiye duyulan ilgi ile yeniden gelişmiştir. Gat, 1950'li yıllarda yeniden başlayan bu Clausewitz ilgisini "Clausewitz'in Rönesansı" şeklinde adlandırır (2001: 170).

Savaş  zerine sekiz ayrı kitabın bir araya gelmesi ile oluşan ayrı bir kitaptır. Savaş  zerine'yi oluşturan kitaplar sırasıyla "Savaşın Doğası", "Savaşın Teorisi", "Genel Olarak Strateji", "Muharebe", "Silahlı Kuvvetler", "Savunma", "Taarruz" ve "Savaş Planı"dır. Birinci, ikinci ve sekizinci kitaplar Clausewitz'in ölümünden önce neredeyse tamamladığı kitaplardır ve savaş üzerine genel görüşlerini içerirler. Beşinci, altıncı ve yedinci kitaplar başta olmak üzere diğer kitaplar ise kısaltılmışlardır ve bugün genelde kullanılmayan taktik konuları içerirler (Bassford, 1994: 11). Savaş  zerine'yi oluşturan kitapların önemine ilişkin bu ayırım esasında kitaba ilişkin bugün yürütülen tartışmaların temelini oluşturur.  nk  Clausewitz'in savaşa ilişkin görüşlerinin bugün bile geçerli olduğunu savunanlar genelde onun savaş anlayışını ortaya koyan ve savaşı felsefi bir bakış açısıyla ele almaya çalışan birinci, ikinci ve sekizinci kitaplara referans verirken (Bassford, 1994; Bassford ve Villacres, 1995; Beyerchen, 1992; Strachan, 2007; Herberg-Rothe, 2007; Sumida, 2008; Waldman, 2013); görüşlerine karşı  ıkanlar Savaş  zerine'nin bir bütün olarak ele alınması gerektiğini savunarak, bu bütünlüğün içerisinde bugünün koşullarından yola çıkarak kitaplar arasındaki pratik ve teori uyumsuzluğuna işaret ederler (Crevelde, 1991; Keegan, 1993).

Bu tartışmalar arasında Clausewitz'e dönüldüğünde ise onun kitabına yazdığı  ns ze bakmak gereklidir. Clausewitz'in, ölümünden önce Savaş  zerine'ye yazdığı önsözde, kitabında bir sistem bulunmadığını ve bir öğretiden çok üzerinde çalışılması gereken bir malzeme olduğunu ifade eder (2011: 26). Clausewitz, bunu söyleyerek, kitabın bütünlüğüne ya da uyumsuzluğuna ilişkin eleştirilere zaten böyle bir iddiası olmadığını söyleyerek cevap vermiştir.

Clausewitz'in Savaş Teorisinin Esasları

Savaş  zerine adlı kitabıyla Clausewitz savaş teorisinin tüm esaslarını ortaya koymuştur. Ancak, kitabın anlaşılması zor yapısı Clausewitz'in savaş teorisini anlamak için sistemli bir bakış açısı ile kitaptaki görüşlerinin ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle Clausewitz'in kitaptaki görüşleri ele alınırken iki noktadan hareket edilecektir. Öncelikle, Savaş  zerine'deki birinci, ikinci ve sekizinci kitaplar üzerine yoğunlaşılarak Clausewitz'in savaş teorisine ilişkin bir tartışma yürütülecektir. Bunun en önemli nedeni stratejik ve taktik meseleleri tartışmadan ayırıştırmak ve sadece savaş teorisinin özünü ele alabilmektedir. İkincisi, Clausewitz'in metodolojisi üzerine yoğunlaşılarak Clausewitz'in savaş teorisinin esasları ortaya konulacaktır.

İlk olarak Clausewitz için teorisinin neden önemli olduğu meselesi ortaya ko-

nulmalıdır. Clausewitz, teorinin, birbirine karıştırılmış ve birbiriyle kaynaşmış, kavram ve tanımlamaları derleme, toplama, düzeltme ve düzenleme aracı olarak kullanılabileceğini; dahası konuların açıklıkla ve aydınlıkla incelenmesine imkan sağladığını ifade eder (2011: 105). Teorinin neden önemli olduğunu açıklayan Clausewitz, savaş teorisine özellikle neden ihtiyaç duyulduğu meselesine de eğilir. Clausewitz, insan aklının savaştıkça düşüncelerle dolduğunu, ancak bu düşüncelerin anılar ve hikayeler şeklinde kaldığını, bu düşünceler ve tarih ilerledikçe, ilkelere ve kurallara dayanma ihtiyacının kendini daha çok hissettirdiğini ve belirli bir nokta etrafında toplanmayan bu fikir karmaşasının insan aklı için can sıkıcı olduğunu ifade ederek savaş teorisine olan ihtiyacı açıklar (2011: 111).

Clausewitz'in savaş teorisini detaylandırmadan önce onun teorisini oluştururken kullandığı metodolojiyi ortaya koymak bir gerekliliktir. Çünkü Clausewitz'in savaş teorisinin ne olduğuna ilişkin yapılan tartışmalar ile metodolojisine ilişkin tartışmalar iç içe geçmiştir. Clausewitz'in metodolojisinde tarihsel yöntem ve diyalektik öne çıkmaktadır.

Clausewitz, askeri tarihe ilişkin kapsamlı bir araştırmalar yapmasının yanı sıra kişisel olarak tecrübe ettiği Fransız Devrim Savaşları ve Napolyon savaşları tarihsel yöntemle ilgisi belirlemiştir. Clausewitz, tarihi, teorisini test ettiği bir laboratuvar olarak görmüştür. Bu kapsamda, tarihi bir olayın eleştirici anlatımı ile salt anlatımı arasında bir ayırım yapılması gerektiğini düşünen Clausewitz, salt anlatımın sadece olayları peş peşe sıraladığını, en yakın ve dolaysız nedenlere değindiğini ifade ederek bilhassa tarihe eleştirel bir yaklaşımın savaş teorisini tartışırken ki önemini tespit etmiştir (2011: 136). Dolayısıyla kategorilerden, standartlardan ve değerlerden uzak ve her dönemi kendi içerisinde ele almaya çalışan bir tarih anlayışı geliştiren Clausewitz için tarih, neden sonuç ilişkilerini inceleyebileceği ve kullanılan askeri araçların zafere ulaşmadaki rollerini analiz edebileceği bir alan olmuştur (Hartman, 2002: 32; Bassford, 1994: 8).

Clausewitz'in metodolojinde öne çıkan bir diğer unsur ise diyalektiktir. Bunu, Clausewitz'in Aydınlanma'nın bilime ve bilimsel düşünceye verdiği değer ile Aydınlanma'nın kesinlikler arayan katı bilimsel anlayışının dışında Romantizm'in idealarını da içine alan bir anlayış arasında denge bulma arayışı içerisinde görmek mümkündür. Clausewitz zıt kavramlar ve olgular arasında seçim yapmak yerine, aralarında dinamik bir ilişki olduğuna dair bir yaklaşımla hareket etmiştir. Clausewitz bu durumu, iki fikrin mantıki bir zıtlık oluşturması neticesinde birinin diğerine sebep olduğu, bu nedenle temelde birinin diğerinden ortaya çıktığı ve her durumda birinin diğerini birçok yönden yeterince aydınlatmasının aklımızın kavrayışı için gerekli olduğu şeklinde açıklar (2011: 615).

Dolayısıyla Clausewitz'in teoriye verdiği önemi temel alarak, metodolojisinde tarihsel anlayış ve diyalektik öne çıktığını ve onun savaş teorisine bakarken bunların birer kılavuz çizgisi olduğunu söylemek mümkündür. Clausewitz'in karışık

Kıvılcım ROMYA BİLGİN

yazım tekniği dikkate alındığında teorisini anlamak için bahsi geçen bu kılavuz çizgilerinin yardımı gereklidir.

Clausewitz savaş teorisini ortaya koyarken ilk olarak birinci kitapta, kendi ifadesi ile en baştan başlayarak savaşı anlatmaya çalışır. “Savaşın Doğası” adlı bu kitabın hemen başında savaşı “düşmana irademizi kabule zorlamak için bir kuvvet kullanma eylemi” (2011: 30) şeklinde tanımlar. Clausewitz, savaşı kısaca bu şekilde tanımladıktan sonra fiziksel kuvveti de, “düşmana irademizi zorla kabul ettirme amacının aracı” şeklinde tanımlar ve bu amaca güvenle ulaşabilmenin yolunun düşmanı silahtan arındırmak olduğunu, bunun da savaş harekâtının asıl hedefi olduğunu söyler. Clausewitz, bunu ifade ettikten sonra önemli bir tespit yaparak devam eder. Bu tespit ise, düşmanın silahtan arındırılması hedefinin, düşmana irademizin zorla kabul ettirilmesi amacının önüne geçebildiğidir (2011: 30). Clausewitz’in savaşı tanımlamaya çalışırken ortaya koyduğu bu tespit, savaşın anlaşılmasında sürekli olarak karşılaşılan bir soruna işaret etmesi bakımından önemlidir. O da harekâtın hedefinin, savaşın amacının yerine geçmesi ile yaşanan karmaşadır. Ancak, savaşın amacının siyasi olduğunu ifade ederek bu karmaşayı gidermeye çalışan Clausewitz, devamında düşmana irademizi zorla kabul ettirme ihtiyacını doğuran asıl neden nedir sorusu ile savaşın amacının politik olduğunu tekrardan vurgular (2011: 30).

Clausewitz’in savaş ile siyaset arasında en başında kurduğu bu ilişki onun savaş anlayışını kavramada kilit öneme sahiptir. Çünkü ilerleyen bölüm ve kitaplarda Clausewitz bu ilişkiyi sürekli olarak geliştirecek ve ünlü üçlemesinin de merkezine yerleştirecektir. Clausewitz’in daha sonra önemli bir noktaya değinerek, savaşın politik bir hareket olmaması durumunda sadece “mutlak bir şiddet gösterisinden ibaret” olacağını ifade eder (2011: 44-45). Clausewitz’in ifadesinde kendine yer bulan savaş-politika ilişkisinde dikkat edilmesi gereken diğer bir husus ise kuvvetin bu ilişkide bağlayıcı olduğudur. Clausewitz, politika ile savaş arasındaki ilişkiyi de ayırtmayı da kuvvet aracılığıyla belirler. Clausewitz, bunun devamında savaş ile politika arasındaki ilişkinin biçimine yönelik yeni bir tespitte bulunarak, politikanın bütün savaş eyleminin iyice içine işlediği ve savaşın içinde patlayan kuvvetlerin doğasının olanak verdiği oranda savaş üzerinde etki edeceğini ve savaşın “sadece politikanın başka araçlarla devamı” olduğunu iddia eder (2011: 45).

Clausewitz’in, savaşı ve amacını tanımlayarak savaş teorisine ilişkin temeli kurduktan sonra metodolojisinin esasını oluşturduğu şekilde sürekli zıtlıklara başvurarak teorisini geliştirdiği görülür. Bu kapsamda, Clausewitz’in diyalektik yöntemini ilk olarak savaşın doğasının nesnel ve öznel olması tartışmasında görmek mümkündür. Clausewitz, savaşın nesnel ve öznel olmak üzere iki doğası olduğunu öne sürer. Savaşın nesnel doğasının, savaşı bir olasılıklar hesabı haline getirdiğini, buna rağmen savaşın sadece matematiksel temellere dayanamayacağını, öznel bir doğasının da olduğunu ifade eder (2011: 43). Gray, Clausewitz’in savaşa ilişkin yaptığı nesnel ve öznel ayrımın bugünden okunduğunda, savaşın nesnel

doğasının “savaşın doğasına”, savaşın öznel doğası ise “savaşın karakterine/niteliğine” işaret ettiğini ifade etmektedir (2007: 26). Bu çerçevede, her savaşı kendine özel kılan çevre, askeri kapasite ve silah gibi unsurlar savaşın öznel doğasını oluştururken; her savaşın parçası olan rastlantı, şiddet ve şans gibi unsurlar savaşın nesnel doğasını oluşturur (Echevarria, 2003: 7-8).

Clausewitz'in savaş teorisinde mutlak savaş ve gerçek savaş ikiliği de öne çıkan diğer bir husustur. Genelde mutlak savaşın, ideal savaş (Bassford, 1994); gerçek savaşın da topyekûn savaş (Willmott ve Barrett, 2010; Honig, 2012) kavramları ile birlikte yorumlanabileceğine yönelik değerlendirmeler bulunmakla birlikte bunlar Clausewitz'in mutlak savaş ve gerçek savaş ile anlatmak istediklerini tam olarak açıklayamazlar. Clausewitz, mutlak savaş kavramını gerçek savaş kavramına zıtlık olması nedeniyle ve gerçek savaşı daha iyi açıklayabilmek için kullanmıştır. Mutlak savaş, ancak savaş birdenbire ortaya çıkmış ve daha önceki politik koşullarla ilgili değilse, bir tek karardan ya da aynı zamanda alınmış bir dizi karardan oluşuyorsa ve kendi kendine yeterli tam ve mükemmel bir çözüm getiriyorsa mümkündür (2011: 34). Birinci kitapta mutlak ve gerçek savaş arasındaki ayrımı bu şekilde açıklayan Clausewitz, sekizinci kitapta bu ayrıma referans vererek politik amacından sıyrılmış olan mutlak savaşta, taraflardan biri gerçekten yenilinceye kadar savaş eylemi durmayacaktır (2011: 686) der. Bu kapsamda mutlak savaşın, diğer tüm değişkenlerden sıyrılarak sadece fiziksel güç kullanılmasına dayandığını ve savaş sahasında sadece düşmanı silahsızlandırarak düşmanı irademize zorlamaya yönelik şekillendiğini söylemek mümkündür. Buna karşın, gerçek savaşlar izole edilmiş eylemler değildir ve soyut aktörlerle yapılmazlar. Gerçek savaşta, belirli devletler, kültürler, kaynak ve kurumlar vardır; tarihsel gerilimler, anlaşmazlıklar ve arzular vardır (Weltman, 1995: 59). Dahası gerçek savaşlar hiçbir zaman sınırsız ve mutlak şiddete ulaşmaz. Gerçek savaşta şiddet, mutlak savaşta gibi sürekli olarak tırmanarak aşırılıklara varmaz. Çünkü gerçek savaşların mutlak savaşlara erişmesine engel olan Clausewitz'in birinci kitabın sonunda bahsettiği ve sürtünme (*friction*) adını verdiği etkenler vardır. Bu, savaşlar sırasında ortaya çıkan tesadüflerin etkileşime girerek önceden tahmin edilemeyen olayların yarattığı etkidir (2011: 91-94).

Clausewitz'in savaş teorisi ortaya konulurken diğer bir ikilik olan maddi ve manevi faktörler ikiliğine ve bu ikiliğin temelinde yatan insan unsuruna da bakılmalıdır. Clausewitz'in insanı odağa alan yaklaşımının temelinde Tukidides ve Machiavelli'yi görmek mümkündür. Tukidides'in savaş, şiddet ve insan arasında ilişki kurma çabası ve Machiavelli'nin yüzyıllardır süren savaşlar arasındaki benzerlikleri insana dayandırması fikrinden, bu düşünürleri incelemiş olan Clausewitz'in etkilediğini söylemek mümkündür (Waldman, 2013: 181-185). Clausewitz'in insana olan vurgusu teorisinin, manevi niceliklerin savaşta rolünü açıklamasındaki temeli oluşturur. Maddi ve manevi faktörler ikiliğini Clausewitz ikinci kitapta, “Savaş faaliyeti hiçbir zaman maddeye yönelik değildir; aksine, daima aynı za-

Kıvılcım ROMYA BİLGİN

manda bu maddeye can veren manevi güce de yöneliktir ve bu ikisini birbirinden ayırmak imkânsızdır.” (2011: 111-112) diyerek açıklar. Ancak, manevi niceliklerin dikkate alınmasının teorisinin işini zorlaştırdığını da ifade eder. Çünkü, ona göre “İzlenimler ya da duygular alanına girilir girilmez, tüm yasalar belirsiz fikirler ortasında eriyip giderler.” (2011: 111).

Clausewitz’in buraya kadar ana hatları ile ortaya konulan savaş teorisinin, teorisinin merkezinde yer alan üçlemesini ele almadan tam olarak anlaşılması mümkün değildir. Çünkü, Clausewitz, savaşa ilişkin geliştirdiği kendi metodolojisi ile ortaya koyduğu bu teorik çerçeveyi, bir sonraki aşamada üçlemesi ile geliştirmiştir.

Clausewitz’in Savaş Teorisinde Üçlemenin Yeri

Clausewitz’in üçlemesini, birinci kitabın birinci bölümünün sonunda “Teorinin Sonuçları” kısmında kısa ancak net bir şekilde ortaya koyar. Stone üçlemeyi, savaşın mantıki kavramları ile tarihsel pratiği arasında anlamlı bir ilişki kurma gayretinin bir sonucu olarak tanımlarken (2007: 285); Bassford ve Villacres ise Clausewitz’in üçlemesinin ana gücünün savaşa olgusuna çok boyutlu ve dinamik bir yaklaşım getirilmeden analitik bir çerçeve sağlaması olarak ifade eder (Bassford ve Villacres, 1995: 9-19). Bununla birlikte Clausewitz’in üçlemesine detaylı bir şekilde yer vermemesi nedeniyle üçlemesinde ortaya koyduğu bazı hususların derinlemesine incelenmesi ve anlaşılabilmesi için onun metodolojisine sıklıkla geri dönüşler yapılmalıdır.

Clausewitz’in üçlemesi aslında birbiriyle bağlantılı olduğunu ifade ettiği iki üçlemeden meydana gelir. Önce ilk üçlemeyi ele alan Clausewitz, daha sonra ikinci üçlemeye geçer. Ancak kimi kaynaklarda her iki üçleme arasındaki ilişki bir öncelik veya değer kapsamında ele alınarak esas veya öz üçleme ve ikincil veya tali üçleme yaklaşımı ile üçleme ele alınır. Bunun nedeni ise Clausewitz’in esas üçlemesini oluşturan ihtiras, şans ve olasılık hesapları ile akıl eğilimlerinden, ikincil üçlemesi olan halk, hükümet ve komutan eğilimlerini türettiği düşüncesidir (Bassford ve Villacres, 1995: Karaosmanoğlu, 2011; Waldman, 2013).

Yukarıda ifadesini bulan genel çerçeve ortaya konulduktan sonra Clausewitz’in üçlemesine ve aralarındaki ilişkiye bakıldığında Clausewitz üçlemesini şu şekilde açıklar (2011: 47-48):

“Savaş...belirgin eğilimleri olan üç yanlı şaşırtıcı bir olaydır: Bir yanda doğasının özünü teşkil eden şiddet, doğal ve kör bir iç güdü sayılması gereken kin ve nefret: öte yanda savaşı bağımsız bir ruhsal etkinlik haline getiren olasılık hesapları ve rastlantılar, son olarak da savaşı tamamen akla bağlayan politik araç niteliği. Bu üç yandan birincisi daha çok ulusu, ikincisi daha çok komutanı ve ordusunu, üçüncüsü ise daha çok hükümeti ilgilendirir. Savaşta kıskırtılıp, alevlendirilecek olan ihtirasların halkta zaten bulunuyor olması gerekir, rastlantı olasılıklarda ce-

saret ve yeteneğin oynayacağı rolün büyüklüğü, küçüklüğü komutanın ve ordunun ayırıcı özelliklerine bağlıdır; fakat politik amaçlar sadece hükümeti ilgilendirir. Tıpkı çeşitli kanunlara benzeyen bu üç eğilim konunun derinliklerine kök salmıştır ve aynı zamanda da değişen boyutlara sahiptir. Bunlardan birini dikkate almayan ve bunların arasında gelişi güzel bir ilişki kurmak isteyen bir kuram, derhal gerçekle çelişkiye düşer ki, sırf bu yüzden tüm değerini yitirmiş kabul edilir. O halde görev, teoriyi, sanki üç çekim merkezi arasında bulunuyormuş gibi, bu üç eğilim arasında boşlukta dengede tutmaktır.”

Bu kapsamda Clausewitz'in üçlemesi klasik yorumla ele alındığında esas üçleme şeklinde adlandırılan üçleme kısaca ihtiras, şans ve olasılık hesapları ile akıl eğilimlerinden meydana gelmekte; ikincil üçleme şeklinde adlandırılan ikinci üçleme ise esas üçlemeye bağlı olarak halk, komutan ve hükümetten meydana gelmektedir. Esas üçlemedeki eğilimlerin her biri, ikincil üçlemedeki eğilimlerle bir araya gelecek, ihtiras-halk, şans ve olasılık hesapları-komutan ile akıl-hükümet ikilikleri şeklinde üçlemenin tamamını oluşturmaktadırlar.

Clausewitz, ilk olarak esas üçlemeyi açıklamaya başlar. Üç eğilimden oluşan esas üçlemede, ilk eğilimin en önemli parçası şiddettir. Clausewitz, şiddet ile fiziksel şiddeti kastetmemekte, şiddet duygularının savaşta motive edici güç olduğundan bahsetmektedir (Bassford, 2007: 82; Strachan ve Herberg-Rothe, 2007; 3). İnsan kafasında olan şiddet, doğal kör bir güç olan kin ve nefretten doğmaktadır. Clausewitz'in kin ve nefreti, doğal kör bir güç olarak nitelemesi, insan doğasına ve bu duyguların en başından beri insanda olduğuna dair vurgusunu güçlendirmektedir. Clausewitz, bir sonraki paragrafta bunu ihtiras olarak adlandırır ve ihtirası şiddet, kin ve nefretin bir bileşkesi olarak ortaya koyar. İhtirası, insan doğasına yerleştiren Clausewitz'in, insana yaptığı bu vurgu ile 18'inci yüzyılın sonunda Aydınlanma düşüncesine karşı epistemolojik olarak insan zihnini öne çıkaran yeni yaklaşımları dikkate aldığı görülmektedir (Waldman, 2013: 135). Dolayısıyla Clausewitz, esas üçlemede kısaca ihtiras olarak adlandırılacak bu eğilim ile insana ve insana ait olana referans vermekte; dahası insan doğasını savaşın doğasının içine yerleştirmekte ve onun bir parçası haline getirmektedir.

Clausewitz'in üçlemesindeki ikinci eğilim ise şans ve olasılık hesabıdır. Birinci eğilim ihtiras (ve üçüncü eğilim olan akıl) insandan gelirken ve öznel olana aitken; ikinci eğilim olan şans ve olasılık hesabı objektif olana aittir ve aktörlerin baş etmesi gereken dışarıdaki dünya ile ilgilidir. Bassford'a göre bu dünyada, yollar, ağaçlar, hava, silah, coğrafya, teknoloji gibi fiziksel dünyaya ait olan da vardır; diğer aktörlerin rızası, kapasitesi, umutları ve kişilikleri gibi insana ait olan da vardır. Ayrıca Bassford, Clausewitz'in şans ve olasılık kelimelerini rastgele seçmediğini değerlendirmektedir. Clausewitz, şans ile en basit anlamıyla hesaplanamaz olanı ifade etmeye çalışmışken, olasılık ile olayların gerçekleşebilirliğini ifade etmeye çalışmıştır (2007: 89-90).

Kıvılcım ROMYA BİLGİN

Akılla ilişkili olan üçüncü eğilim ise savaşı akla bağlayan politik araç niteliği ile karşımıza çıkmaktadır. Akıl da duygu gibi insan aklının bir üreimidir ve yalnız duygudan farklı olarak araç-amaç hesapları yapabilmektedir. Akıl ile savaş arasında duyguyu dışlamayan bir ilişki vardır ancak duygu bu eğilim içerisinde yer almaz (Bassford, 2007: 83). Duygu, ihtiras eğiliminin bir parçası olarak akıl ile ilişki içindedir.

Clausewitz, esas üçlemedeki üç eğilimden, birinci eğilim olan ihtirası halkla, ikinci eğilim olan şans ve olasılık hesabını komutan ve ordusuyla ve üçüncü eğilim olan akılı ise hükümet ile ilişkilendirerek ikincil üçlemeyi ortaya koyar (2011: 48). Bassford ve Villacres, Clausewitz'in ikincil üçleme ile esas üçlemenin canlandırmasını yaptığını söylerken (1995: 10-11); Angstrom, Clausewitz'in yaptığı bu ilişkilendirmeyi esas üçlemenin operasyonelleşmesi olarak tanımlar (2005: 5).

İhtirası, halk ile ilişkilendirirken Clausewitz, toplumsal olanın duygusal tarafına vurgu yaparak halkların rasyonel olmadıklarını, olayları tepkilerinin ya da olayları tanımlamalarında nefret, düşmanlık gibi duygusal kör kökenler olduğuna referans verir. Bu aslında Clausewitz'in insanı merkeze alan romantizme ikinci üçlemede yer verme biçimidir. Clausewitz ikincil üçlemede halka yer vererek halkın yeni bir savaş unsuru olduğunu, dahası halkın savaşı olarak adlandırdığı yeni bir savaş biçiminin ortaya çıktığına yönelik ifadesini (2011: 563-564) üçlemede somutlaştırmıştır.

Clausewitz şans ve olasılık hesabını komutan ile ilişkilendirirken "savaşın soyut değil gerçek bir düşmana karşı yapıldığını" (2011: 143) ifade ederek komutanın maharetli ve olasılıklara karşı hazır olmasını beklediğini ifade etmiştir. Şans ve olasılık hesabı, ihtirastan farklı olarak objektif olana aittir ve aktörün kendisi ile değil baş etmesi gereken dışarıdaki dünya ile ilgilidir. Bu dünyada fiziksel dünyaya ait olanın yanı sıra diğer aktörlerin rızası, kapasitesi, umutları ve kişilikleri gibi insana ait olan vardır (Bassford, 2007: 88-89). Clausewitz, birinci kitabın "Askeri Deha" şeklinde adlandırdığı üçüncü bölümünde bir komutanda olması gerekenleri ifade ederken ikincil üçlemedeki bu eğilimde neyi kastettiğini kısmen açıklamaktadır. Clausewitz'e göre savaş tehlikeli, belirsiz, tesadüflerin olduğu ve bedensel çaba gerektiren bir ortamda gerçekleşir. Bu ortamda başarı ve güvenlik için akıl ve karakterin gücüne ihtiyaç vardır (Clausewitz, 2011: 71). Bu noktada komutana işaret eden Clausewitz'in komutanın akli ve mizacının gücüyle ordusu ile birlikte savaşta her türlü tesadüfe karşı hazır olması ve olasılık hesaplarını yapabilmesi gerektiğine işaret eder.

Clausewitz, akıl ile hükümet arasında ilişki kurarken rasyonel olana somut bir kimlik vermiş ve halkın duygusal yönü ile hükümetin rasyonelliği arasındaki zıtlığı ikinci üçlemede kurmak istemiştir. Burada dikkat edilmesi gereken Clausewitz'in savaş ve politika arasında kurduğu ilişki üzerinden rasyonel olanı tanımlaması ve bu ilişkide hükümete rasyonel olanı ortaya koyan aktör olarak rol vermesidir. Bass-

ford bu noktada küçük ama önemli bir ayrıntıya dikkat çekerek rasyonel olanın politik olarak doğru olanla karıştırılmaması gerektiğini ifade ederek, hükümetin rasyonel olarak tanımladığı bir siyasanın doğru, anlamlı ya da mantıklı olmasının başka bir şey olduğuna dikkat çeker (Bassford, 2007: 85). Mesele hükümetin rasyonel olduğu varsayılan amaçları ile savaş arasındaki ilişkiyi nasıl kurguladığı ve bunu ne şekilde gerçekleştirebildiğidir.

Üçleme, Clausewitz'in savaş teorisinin merkezinde olduğu gibi savaş teorisini ortaya koyarken dikkatle geliştirdiği metodolojisinin de bir sonucudur. Bu kapsamda ilk dikkat çeken diyalektiğin üçlemede kullanılış biçimidir. Clausewitz, savaş teorisini oluştururken genel olarak ikilikler üzerinde diyalektik yönetimi kullanırken, sadece üçlemede diyalektiği üç yönlü zıt kavramlar arasında kurarak daha geniş tutmuştur. Neticede görülmektedir ki üçleme Clausewitz'in diyalektik yöntemi kullanarak savaşın doğasına ilişkin ortaya koyduğu tüm bir resimdir. Bunun yanı sıra üçleme Clausewitz'in rasyonalizm ile romantizm düşüncesi arasında bir denge bulma çabasının sonucu haline de gelmiştir. Clausewitz'in üçlemesinde şansa ve olasılığa yer vermesi, onun bu kavramlara çok az ilgi gösteren ve rasyonalizm çerçevesinde savaşın kontrol edilebilir ve hesaplanabilir olduğuna inanan özellikle erken Aydınlanma düşüncesine karşı olduğunu göstermesi bakımından önem kazanmıştır (Waldman, 2010: 337-338). Dolayısıyla üçlemenin aslında Aydınlanma ve Romantizm düşüncesinin öne çıkan unsurlarının bir kompozisyonu olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Clausewitz'in üçlemedeki eğilimler arasında interaktif bir ilişki olduğunu söylemesi ve bu parçalar arasında her savaşta dengeli değil, iç içe geçmiş karşılıklı bir ilişki örgüsü olduğu yönündeki genel yaklaşımı üçlemedeki eğilimler kadar önemlidir. Genelde üzerinde durulmayan bu husus, üçlemedeki parçaların arasındaki ilişkilerin daha karmaşık olduğu fikrini öne çıkarır. Bassford, bu noktadan hareketle her savaşta bu üç eğilim arasındaki ilişkinin temel şablondaki gibi dikkate alınması, ancak aralarındaki ilişkilerin karmaşık doğasının ayrıca değerlendirilmesi gerektiğini ifade eder ([web], 2013). Clausewitz'in savaş teorisinin genel çizgisi değerlendirildiğinde tarihsel ve sosyal farklılıkların etkisi ile her birinin anlamında zamanla farklılaşmalar olabileceği gibi etkisinde de farklılaşmalar olabilir. Esas olan, aralarında hiyerarşik değil, karşılıklı bir ilişki olduğu ve karşılıklığın dengeye ya da eşitliğe dayanmadığıdır. Bu husus Clausewitz'in savaşın değişmezliğine değil, değişebilir olmasına ve çeşitliğine yaptığı vurgu düşünüldüğünde anlam kazanmaktadır.

Clausewitz'in üçlemesinin en güçlü yönünün toplumsal hayatı meydana getiren fiziksel ve moral faktörlerin yanı sıra öznel ve nesnel faktörleri de içine alan bir anlayış olması olduğunu söyleyen Herberg-Rothe'e göre, diğer savaş teorileri bu eğitimlerden sadece birine dayanarak tüm savaşları açıklamaya çalışmaktadır. Örneğin Marx'ın analizi savaşın tarafların sadece ekonomik ve sosyal çıkarları üzerinden meseleyi ele alarak tüm savaşları açıklamaya çalışır. Buna karşın

Kıvılcım ROMYA BİLGİN

Clausewitz'in savaş teorisi diyalektik olarak karşı karşıya gelen zıtlıkların birbirleriyle ilişkisi üzerinden savaşı açıklamaya çalışması ile diğerlerinden ayrılır (2009: 217).

Bu zıtlıkların birbiriyle nasıl ilişkilendirileceği konusu ayrıca önem taşımaktadır. Villacres ve Bassford, Clausewitz'in üçlemesinde ihtiras, şans ve olasılık hesabı ile akıl unsurlarından oluşan birinci üçlemenin üzerine yoğunlaşılması ve bunun üzerinden üçlemenin anlaşılmasına çalışılması gerektiğini değerlendirir (1995: 9-11). Bu noktadan hareketle Stone'un ortaya koyduğu çerçeveden konu ele alındığında illa ki aklın, hükümetle, ihtirasın halk ile şansın ordu ve komutanla ilişkilendirilmesi üzerinden üçlemeye bakmamak gerekir. Akıl, savaş için politikayı dikte edenle; ihtiras, savaş için popüler desteğin etkisiyle ve şans, rastlantısal olaylarla baş etmek için uğraşan silahlı kuvvetlerle eş tutulabilir. Neticede de hükümet, ordu ve halkın yerini liderler, savaşçılar ve destekçiler alabilir. Diğer bir ifade ile ihtiras, şans ve olasılık hesabı ve akıl savaşın yürütülmesini açıklayabildiği sürece, üçleme analiz için kullanışlı bir çerçeve olacaktır (Stone, 2007: 283-284). Bu sayede üçlemenin açıklama gücü günümüz çatışmalarını açıklayabilecek şekilde geliştirilmiş olur. Benzer şekilde Honig de herhangi bir topluluğun lidere, savaşçılara ve sıradan insanlara sahip olduğunu ifade ederek (Honig, 1997: 110) üçlemenin günümüzdeki devlet dışı aktörler üzerinden yeniden nasıl ele alınabileceğine ilişkin bir kapı açar. Bu sayede üçleme, günümüzdeki savaşları anlamak için bir analiz metodu olarak kullanılabilir niteliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Sonuç itibarıyla bu üç eğilimin ve eğilimlerdeki aktörlerin rollerinin tüm savaşlarda olduğunu söyleyen Clausewitz, aralarındaki ilişkinin savaş teorisini belirlediğini belirtir. Bu durum, Clausewitz'in savaş teorisinin bugünden kapsamlı olarak yorumlanmasına imkan verir. Bu aşamada yapılması gereken ise bugünün savaşlarını anlamak ve bugünün savaşlarını tartışan alternatif görüşlerle beraber Clausewitz'in savaş teorisine daha yakından bakmaktır.

Yeni Savaş Çalışmaları Literatürü

Soğuk Savaş sonrası küreselleşme ile birlikte uluslararası sistemde yaşanan derin değişimin, devlet ve devlet dışı aktörler arasındaki iş birliği modelleri kadar çatışma modellerini de şekillendirdiği görülmektedir. Özellikle Afrika ve Orta Avrupa'da 20'nci yüzyılın son on yılında yeni bir tür organize şiddet modelinin geliştiği iddiasını ortaya atan ve bu yeni şiddet modelini inceleyen yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Savaşı anlama ve bu sayede onu engelleme ihtiyacı ile pek çok teorisyen yeni savaş perspektifinden silahlı çatışmalardaki yenilikleri ve ortaklıkları bulmak için sosyal, politik ve ekonomik faktörleri tekrar ele almışlardır. Yeni savaş çalışmalarındaki teorisyenler, Soğuk Savaş sonrası dönemde devletlerarası savaşların azaldığı ve devletler içindeki savaşların sayısının arttığını ifade ederken, devlet içinde olan bu savaşları iç savaş veya yerel çatışmalar olarak tanımlamayı tercih

ederek, yeni savaş anlayışının çıkış noktasını ortaya koyarlar. Bu noktadan hareketle de eski ve yeni savaş ayrımı ile savaşları ikiye ayıran yeni savaş teorisyenleri, konvansiyonel savaş yerine terör ve gerilla eylemleri ile şekillenen bir muharebe sahasının olduğu, toprak hâkimiyeti yerine nüfusun kontrolünün strateji olarak belirlendiği ve profesyonel askerler yerine paralı askerlerin kullanıldığı gibi eski savaşları yeni savaşlardan ayıran fikirler üzerinden yeni savaşları tartışırlar (Malešević, 2010: 313). Özellikle savaş sahasındaki değişime odaklanarak, bu değişimin savaşın doğasını da değiştirdiğini, bundan ötürü ortaya çıkan yeni tüm savaşların bu zamana kadar bilinen ve çalışılan tüm savaşlardan farklı olduğunu iddia eden yeni savaş anlayışı savaş çalışmaları literatüründe önemli bir yer edinmiştir (Creveld, 1991; Holsti, 1996; Gray, 1997; Kaldor, 1999; Kalyvas, 2001; Newman, 2004).

Lind ve diğerlerinin 1989 yılında yayımladıkları Savaşın Değişen Yüzü: Dördüncü Nesile Doğru adlı makale ile ortaya koydukları dördüncü nesil savaş (*fourth generation warfare*) teorisi savaş çalışmalarında yeni savaş çalışmalarını başlatan çalışma olarak kabul edilir. Lind'in ve diğerlerinin yayımladığı çalışmayı, Martin Van Creveld'in 1991 yılında yayımladığı Savaşın Dönüşümü (*The Transformation of War*) ve John Keegan'ın 1993 yılında yayımladığı Savaş Halinin Tarihi (*A History of Warfare*) izlemiştir. 1999 yılında Mary Kaldor'un Yeni ve Eski Savaşlar: Küresel Çağda Organize Şiddet (*New and Old Wars: Organised Violence in a Global Era*) adlı çalışmasını yayımlaması ile birlikte yeni savaş anlayışının ana hatları ortaya çıkmıştır.

Yeni savaş çalışmalarında savaş çok farklı yaklaşımlarla ele alınmasına karşın öne çıkan teoriler ve teorisyenler bazı ortak noktalarda birleşirler. Öncelikle, dünyadaki çatışma bölgelerinin Avrupa'dan post-koloni bölgelerine kaydığını ifade ederler. İkincisi çatışmaların artık devletlerarasında değil, devletler içinde gerçekleştiğini vurgularlar. Üçüncüsü, yeni savaşların araçları ve aktörleri bakımından eski savaşlarla benzerlik göstermediğini ortaya koyarlar. Dördüncüsü, yeni savaşların nedenlerinin eski savaşların nedenlerinden farklı olduğunu belirtirler (Henderson ve Singer, 2002: 167). Beşincisi sivillerin üzerindeki insani etkilerinin daha derin ve şiddetli olduğunu gösterirler. Altıncısı ise devletin yanı sıra devlet dışı aktörleri de savaşlarda analiz birimi olarak ele alırlar (Newman, 2004: 174).

Yeni savaş literatüründeki tartışmalar sonucunda yukarıda ifadesini bulan hususlar, savaşın anlaşılmasında yeni bir bakış açısı sağlaması açısından son derece önemlidir. Bunun yanı sıra Schuurman'a göre yeni savaş anlayışı konvansiyonel savaşın iç savaşlar ya da kalkışma ile mücadele operasyonları karşısındaki sınırlılıklarını ortaya koyması bakımından da önemli bir katkı sağlamıştır. Dahası, Batı'daki bazı silahlı kuvvetlerin silahlı çatışmalara hazırlanırken sahip olduğu düşünme şekli de değiştirmiştir. Öte yandan Schuurman, bazı yeni savaş teorisyenlerinin savaşın temel karakteristiğinin anlaşılması ve bugünün savaşları ile tarihteki savaşlar arasındaki ilişkinin niteliği konusunda yanlış anlaşılmalara neden oldu-

Kıvılcım ROMYA BİLGİN

ğuna da dikkat çekmektedir (2010: 89). Schuurman'ın yeni savaş teorisyenlerinin savaşın niteliğinin anlaşılması konusunda yanlış anlaşılmalara neden oldukları yönündeki son tespiti savaş olgusu ve savaş hali ayrımının yeni savaş teorisyenleri tarafından yeterince dikkate alınmadığını göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Yeni savaş çalışmalarında da savaş çalışmalarının genelinde olan savaş olgusu (*war*) ve savaş hali (*warfare*) arasındaki netlik ortaya konulamamış, bunun sonucunda savaşın temelden değiştiğine yönelik bir görüş alana hâkim olmuş; bu nedenle de savaşın niteliğindeki değişiklikleri ifade eden savaş halindeki değişiklikler, savaşın doğasındaki değişiklikler olarak ele alınmıştır.

Bu kapsamda, elde edilmesi gereken bakış açısı yeni savaş çalışmalarının savaş çalışmalarına sağladığı katkıların yanı sıra eksikliklerini de dikkate alarak Clausewitz'in savaş teorisinin yeni savaş çalışmaları literatürüne katkısının ne olabileceğidir.

Yeni Savaş Çalışmalarında Clausewitz Tartışmaları

Yeni savaş çalışmalarında, modern gelişmelerin savaşı temelden değiştirdiğine ilişkin hâkim görüş neticesinde Clausewitz'in savaşa ilişkin yaklaşımının eski savaşlara ait olduğunu değerlendirilerek (Schuurman, 2010: 91) Clausewitz eleştirilir. Buna karşın yeni savaş literatürü tarafından Clausewitz'e yönelik eleştirilere Colin Gray, Christopher Bassford, Alan Beyerchen, Antulio J. Echevarria, Hew Strachan, Andreas Herberg-Rothe ve Thomas Waldman gibi yeni Clausewitz literatürü (*pro-Clausewitzean literature*) olarak adlandırılan ve yeni savaş çalışmalarına Clausewitz üzerinden cevap veren bir akım yanıt vermektedir (Bassford, 1994, 2013; Beyerchen, 1992; Echevarria, 2007; Strachan, 2007; Herberg-Rothe, 2007; Gray, 2010; Waldman, 2013).

Yeni savaş çalışmalarının Clausewitz'in savaş teorisine yönelik eleştirilerini üç noktada toplamak mümkündür. Bunlardan ilki savaşın geçirdiği değişim nedeniyle Clausewitz'in günümüzü açıklayamaması, ikincisi Clausewitz'in savaş ile politika arasında kurduğu ilişkinin sınırlayıcı yapısı, üçüncüsü ise onun savaş anlayışının devlet odaklı olması olarak özetlenebilir. Bu eleştirilere dayalı olarak yeni savaş çalışmalarında, Clausewitz'in savaş teorisinin geçerliğini yitirdiği değerlendirilmektedir. Clausewitz'in savaş teorisinin bu eleştiriler karşısındaki cevabını ele almak ve hem yeni savaş çalışmaları literatürünü hem de Clausewitz'in savaş teorisini daha iyi anlamaya imkan vermesi açısından önemlidir.

Yeni savaş çalışmalarında Clausewitz'e yönelik ilk eleştiri savaş halindeki değişimin savaşın doğasını da değiştirdiğini ve eski savaşlar olarak adlandırdıkları savaşların artık yaşanmadığı (Henderson ve Singer, 2002; Kalyvas, 2001; Newman, 2004), bu nedenle de Clausewitz'in savaş teorisinin geçersiz olduğu yönündedir. Yeni savaş çalışmalarının savaş halinin değişen yönüne yaptıkları vurgu tartışmasız

önemlidir. Ancak, yeni savaş çalışmalarının yaptığı bu tespit, yeni savaş çalışmalarına yönelik eleştirilerin de kaynağını oluşturmaktadır. Bu kapsamda, yeni savaş çalışmalarına gelen eleştiri savaş halinde meydana gelen değişiklikler ile savaş olgusu arasında doğrudan ilişki kurmalarıdır. Buna karşın Clausewitz, savaş teorisini oluştururken en başında savaş ile savaş halindeki ayrımı dikkat etmiştir. Savaş ve savaş halini ifade eden ayrı kelimeler kullanmamış olmakla birlikte, bunların farklılığına ilişkin yeri geldiğinde açıklamalar yapmaktan geri durmamıştır. Örneğin, “Savaşla elde edilmek istediğimiz şey amaç; savaşta ulaşmak istediğimiz şey ise hedeftir.” (2011: 686) diyerek savaşın kendisinin politik bir amacı varken, savaş halinin böyle bir amacının olması gerekmediği yönündeki görüşü, onun teorisinde en başında ortaya koyduğu ayrımdır.

Savaşın geçirdiği değişimin, halkların savaşlarda değişen rolü ile de ilgili olduğu savına dayandıran yeni savaş anlayışı Clausewitz'in bu rolü anlamadığını da değerlendirerek Clausewitz'in savaş teorisinin açıklayıcılığını eleştirir (Crevelde, 1991: Kaldor, 1999: Kaldor, 2010). Savaşın geçirdiği dönüşümün ve bu dönüşümün yaşanmasında halkların rolünün olduğunu gören Clausewitz, bu değişimin beraberinde daha büyük sonuçları getirdiğinin de farkındadır. Öyle ki halkın savaşlardaki rolü ile birlikte savaşın kazandığı yeni boyutun savaşlarda kullanılan araçlarda sınırı kaldırdığını (2011: 704) ifade eder. Halkın savaşlardaki rolüne sıklıkla vurgu yapan Clausewitz, savaşın politikanın başka araçlarla devamı olduğunu söylerken, halkın savaşlarda değişen rolünün farkındadır. Sonuçta Fransız Devrim Ordusuna karşı monarşinin yanındaki halkın Vendée'deki kalkışması ya da Napolyon ordularına karşı İspanyolların kalkışması da halk, devlet ve ordu arasında değişen ilişki kadar halkların savaşlardaki rolüne ilişkin yeni bir uzantı olduğunun farkında olduğunu göstermiştir (2011: 181). Clausewitz'in savaş ve savaş hali arasındaki ayrımı yapmış olması ve halkların savaşlardaki rolüne ilişkin vurgusu, yeni savaş çalışmalarının Clausewitz'e yönelik savaşın geçirdiği değişim nedeniyle Clausewitz'in günümüzü açıklayamaması eleştirisine de cevap niteliği taşımaktadır.

Yeni savaş çalışmalarının Clausewitz'e yönelik bir diğer eleştirisi Clausewitz'in savaş ile politika arasında kurduğu ilişkinin sınırlayıcı yapısı nedeniyle Clausewitz'in savaş teorisinin açıklayıcı gücünün olmadığı yönündedir. Yeni savaş anlayışı, eski savaşları devletlerin politik amaçları için yürüttükleri savaşlar olarak kategorilendirir ve Clausewitz'in birinci kitabındaki “Savaş sadece politikanın başka araçlarla devamıdır.” ve “tüm savaşların bir politik eylem olarak kabul edilmesi” (2011: 46) gerektiği yönündeki görüşlerine karşı çıkar. Ancak, Clausewitz'in savaş ile politika arasındaki ilişkiye bakışında dikkate alınması gereken iki husus vardır. Öncelikle, Clausewitz, “Bazı savaşlarda politikanın tamamen ortadan kalktığı, bazılarında çok belirgin olduğu doğrusu da, bu savaşlardan birincisinin de ikincisi kadar politik olduğu iddia edilebilir.” diyerek bazı savaşlarda görünürde politik amacın belirsizleştiğini veya gizlendiğini ifade ederek, ne olursa olsun politikanın bir neden olduğuna dikkat çekmeye çalışır (2011: 46). Daha sonraysa,

Kıvılcım ROMYA BİLGİN

savaşın politik bir araç olarak ele alınmasının, tüm savaş tarihi ile çelişkiye düşmeden savaşları anlamamanın en mümkün yolu olduğu iddiasını ortaya koyarak, savaş anlamada evrensel bir bakış açısı geliştirmeye çalışır (2011: 47). Dolayısıyla Clausewitz'in bu görüşü doğru kabul edilirse, her savaşın içinde politik nedenleri arama ihtiyacı bulunmaktadır.

Yeni savaş literatürüne göreyse savaşlar bir enstrüman olarak rasyonel olabilirler ancak bu rasyonellik Aydınlanma düşüncesinde ifadesini bulan rasyonellik değildir. Ayrıca rasyonel olmaları, onların evrensel anlamda kabul edilen bir mantığı olduğu anlamına gelmemektedir (Kaldor, 2010: 279). Bu noktada, Huntington'ın insanların politikayı sadece çıkarlarını tanımlamak için değil, kimliklerini tanımlamak için de kullandığına ilişkin görüşü önem taşımaktadır. Huntington'ın bu vurgusu savaşın politik amaçların gerçekleştirilmesi için yapılmasına engel olmadığı gibi, politik amaçların illa ki rasyonel olmak zorunda olmadığını da ifade etmesi açısından önemlidir (Huntington, 1997: 21). Politik bir süje olan bireyler, seçimlerin de ne tam olarak rasyonel ne de tam olarak sahip oldukları kimliklere dayalı olarak indirgemeci bir anlayışla seçim yapmak zorunda değildirler. Siyasette seçimler bundan daha karmaşık olabilmektedir. Net olan ise ister rasyonel olsun, ister kimlikler ya da normlar üzerinden olsun yapılan seçimlerin politik olduğu ve savaşın bireylerin ve toplulukların ya da toplumların siyaseten yaptığı bazı seçimlerle ilgili olduğudur. Burada hatırlanması gereken esas nokta Clausewitz'in kimlik gibi moral faktörlerin varlığını dışlamadığıdır. Sayılamayan ya da sınıflandıramayan bu irrasyonel ya da onun ifadesi ile moral faktörler savaşın içine nüfuz ederler (Handel, 2004: 81).

Dolayısıyla da savaşlar rasyonel olmak zorunda değildir. Yeni savaş çalışmaları literatürünün önemli temsilcilerinden olan ve savaş ile politika arasındaki ilişkiyi kimlik üzerinden ilk çalışmalarında sorgulayan Kaldor, 2010 yılında yazdığı bir makalesinde, bu konudaki görüşlerini değiştirerek savaşın Clausewitz'in ifade ettiği gibi politik çerçeveye oturtulmuş bir şiddet eylemi olduğunu söyler. Ona göre intihar bombacılarının kendilerini suçlu olarak değil, asker veya savaşçı olarak tanımlamalarının nedeni de politika ile çerçevelenen bu şiddettir. Politika, savaşın nedenine meşruluk kazandırmaktadır (2010: 278). Kaldor'un savaşın politik amacı ile meşruluk arasında kurduğu ilişki önemli bir tespittir ve yeni savaş çalışmalarının Clausewitz'in savaş teorisine getirdiği eleştiri de önemli bir kırılma meydana getirmiştir.

Yeni savaş çalışmalarında Clausewitz'in savaşları devletlerin politik amaçları için biçimlendirdiği görüşü beraberinde Clausewitz'in devlet odaklı bir yaklaşım benimsediği eleştirilerini de getirmiştir. Kaldor, Clausewitz'in görüşlerini, Clausewitz'in askeri gücün bir başka devleti yenmek için kullanılması görüşü üzerine inşa ederek, Clausewitz'in devlet odaklı bir bakış açısıyla savaşları ele aldığını, etnisite ve din gibi kavramlar üzerinden tanımlanan savaşın yeni aktörlerinin Clausewitz'in savaş teorisinde yeri olmadığını ifade eder (2005: 221). Kaldor gibi

Crevelde de Clausewitz'in ikincil üçlemesinde ortaya koyduğu halk, hükümet ve ordunun devleti işaret ettiğini ifade ederek, Clausewitz'in devlet odaklı yaklaşımı ile bugünkü savaşların anlaşılamayacağını belirtir (1991: 36-40).

Clausewitz'in sadece devlet merkezli bir anlayış ile savaş teorisini oluşturduğunu düşünenlere (Crevelde, 1991; Keegan, 1993) yönelik güçlü itirazlar yapılmıştır. Clausewitz'i devlet odaklı olmasına yönelik eleştiriye Tatar kabilelerinin savaşlarından örnekler vermesi ile itiraz eden Echevarria'nın (2007b) yanı sıra Fleming de devletin uluslararası sistemde azalan önemi ile birlikte savaşlarda devletin baş aktör olmadığı konusunda haklı olsalar dahi halen savaşın doğasının ne şekilde değiştiği konusunda bir alternatifleri olmadığını ifade ederek yeni savaş çalışmalarına cevap verir. Fleming'e göre Clausewitz'in sadece devlet odaklı bir savaş teorisi ortaya koyduğu yönündeki bir eleştiri tek başına bir anlam ifade etmez (2009: 226). Benzer şekilde Strachan ve Scheipers'a göre, yeni savaş teorisyenlerinin çıkış noktası olan Soğuk Savaş döneminin sonuna kadar silahlı gücün kaçınılmaz olarak tek sahibi devletlerdir. Ancak Soğuk Savaş'ın bitmesi, devletin bir aktör olarak ortadan kalktığını göstermemekte; sadece savaş ile devlet arasındaki ilişkide yeni bir yaklaşım geliştirme ihtiyacına işaret etmekteydi ve 11 Eylül saldırıları da yeni bir anlayışa olan ihtiyacın göstergesiydi (2011: 6). Bu kapsamda da Clausewitz'in devlet odaklı bir savaş anlayışı geliştirdiğini ve Soğuk Savaş'ın bitmesiyle beraber onun savaş teorisinin açıklayıcılığı olmadığını söylemek tek başına yeterli değildir.

Sonuç

Yeni savaş çalışmaları Clausewitz'in, savaş teorisinin günümüz savaşlarını anlamada açıklayıcı gücü kalmadığı ve hatta en başından beri savaşı anlamada yetersiz olduğu yönündeki görüşleri ile Clausewitz'in savaş teorisini eleştirmektedir. Özellikle, yeni savaş yaklaşımının düşük yoğunluklu çatışma, kalkışma ile mücadele operasyonları ve savaş dışı hareket gibi kavramlarla savaşın kazandığı yeni formlara sürekli referans vermesi ve Clausewitz'in savaş teorisinin savaşın kazandığı yeni formlar açıklayamadığını söylemesi, onun teorisinin bu kavramlarla birlikte ele alınması ihtiyacını doğurmuştur.

Ortaya çıkan bu tabloda yeni savaş çalışmalarının savaşı, savaş halinin kazandığı yeni formlarla açıklamaya çalışması ile beraber Clausewitz'in savaş teorisine getirdiği eleştirileri anlamak, dahası Clausewitz'in teorisinin bugünün savaşlarını açıklamaya gücünü teorik olarak tartışmak, esasında günümüzün savaşlarını anlamada önemli bir aşamadır. Bu temelden hareketle makalede öncelikle Clausewitz'in savaş teorisinin genel çerçevesi ortaya konulmuş, daha sonra yeni savaş çalışmaları literatürü ve Clausewitz'in savaş teorisine gelen eleştiriler ele alınmıştır.

Clausewitz'in metodolojisi teorisinin anlaşılmasında önemli bir bileşendir. Metodolojisinde öne çıkan tarihsel anlayışın ve diyalektiğin onun savaş teorisinin ne olduğuna ilişkin yürütülecek bir tartışmada üzerinde durmak bir gerekliliktir. Bu

Kıvılcım ROMYA BİLGİN

sayede Clausewitz'in anlaşılması zor olan savaş teorisi için ihtiyaç duyulan kılavuz çizgileri elde edilmiş olur. Özellikle diyalektiği kullanarak savaşın öznel-nesnel ve maddi-manevi başta olmak üzere sahip olduğu ikiliklere vurgu yapan Clausewitz, savaş teorisinin önemli bir parçası olan üçleme ile de diyalektik yöntemi kullanarak savaşın doğasına ilişkin tüm bir resim ortaya koyar.

Esas ve ikincil üçlemenin tüm savaşlarda olduğunu söyleyen Clausewitz, aralarındaki ilişkinin savaş teorisini belirlediğini belirtir. Bu durum, Clausewitz'in savaş teorisinin bugünden kapsamlı olarak yorumlanmasına imkân verir. Özellikle Clausewitz'in üçlemedeki eğilimler arasında interaktif bir ilişki olduğunu söylemesi ve bu parçalar arasında her savaşta dengeli değil, iç içe geçmiş karşılıklı bir ilişki örgüsü olduğu yönündeki yaklaşımı önemlidir. Genelde üzerinde durulmayan bu husus, üçlemedeki parçaların arasındaki ilişkilerin daha karmaşık olduğu fikrini öne çıkarır.

Buna karşın, yeni savaş çalışmaları, modern gelişmelerin savaşı temelden değiştirdiğini, Soğuk Savaş sonrası dönemde devletlerarası savaşların azaldığını ve devletler içindeki savaşların sayısının arttığını ifade eder. Bu noktadan hareketle de, Clausewitz'in savaşa yaklaşımının eski savaşlara ait olduğunu değerlendirilerek Clausewitz'i eleştirir. Clausewitz'in savaş teorisine yönelik eleştirilerin üç noktada toplamak mümkündür. Bunlardan ilki savaşın geçirdiği değişim nedeniyle Clausewitz'in günümüzü açıklayamaması, ikincisi Clausewitz'in savaş ile politika arasında kurduğu ilişkinin sınırlayıcı yapısı, üçüncüsü ise onun savaş anlayışının devlet odaklı olmasıdır. Yeni savaş çalışmalarının Clausewitz'e yönelik tüm bu eleştirilerine Clausewitz'in metodolojisi ile birlikte savaş teorisi üzerinden cevap vermek mümkündür. Zaten yeni savaş çalışmalarının eleştirilerine karşı yeni Clausewitz literatürü olarak adlandırılan ve yeni savaş çalışmalarına Clausewitz üzerinden cevap veren bir literatürde oluşmuştur.

Netice itibarıyla Clausewitz'i bugün bile savaş çalışmalarında halen tartışılır hale getiren Clausewitz'in savaşı anlamak için ortaya koyduğu savaş teorisinin sahip olduğu kapsamlı yaklaşımdır. Bununla birlikte üçlemenin savaşın anlaşılmasında bir analiz metodu olarak kullanılabilir kadar geniş bir çerçeve sunması, yeni savaş çalışmalarında Clausewitz'e yönelik eleştirilere Clausewitz'in savaş teorisinin kendiliğinden cevap vermesini de sağlamaktadır. Doğal olarak bu süreç Clausewitz'in savaş teorisinin sorgulanmasını içermektedir. Burada dikkat edilmesi gereken, bahsi geçen bu sorgulamanın sadece Clausewitz'in savaş teorisini değil, yeni savaş çalışmalarının savaşın değişen doğasına ilişkin yaklaşımlarını da sorgulamayı içermesidir. Amaç ne Clausewitz'in savaş konusundaki görüşlerini ne de yeni savaş çalışmalarının savaşın değişen doğasına ilişkin iddialarını haklı çıkarmaktır. Mesele Clausewitz'in savaş teorisinin günümüz savaşlarını açıklayabilme gücünü göstermek ve bu sayede ilerleyen aşamada savaş olgusunu sorgulamaktır. Dahası savaşın doğası, niteliği, nedenleri, sınırları, etkileri, nasıl yapılacağı gibi farklı başlıklar altında savaş olgusunu anlamak üzerine yürütülen tartışmalara katkı sağlamaktır.

Kaynakça

- Angstrom, J. (2005). Introduction: Debating the Nature of Modern War. İçinde I. Duyvesteyn ve J. Angstrom (Ed.), *Rethinking the Nature of War* (ss.1-27). New York: Frank Cass.
- Bassford, C. (2013). Tip-toe Through the Trinity,: The Strange Persistence of Trinitarian Warfare. *Working Paper*. <http://www.clausewitz.com/readings/Bassford/Trinity/Trinity8.htm>(Erişim: 15.01.2014).
- Bassford, C. (2007). The Primacy Policy and the Trinity in Clausewitz's Mature Thought. İçinde H. Strachan ve A. Herberg-Rothe (Ed.), *Clausewitz in the Twenty-First Century* (ss.74-90). Oxford: Oxford University Press.
- Bassford, C. (1994). *Clausewitz in English: The Reception of Clausewitz in Britain and America, 1815-1945*. New York: Oxford University Press.
- Bassford, C. ve Villacres, E. J. (1995). Reclaiming the Clausewitzian Trinity. *Parameters*, 9-19.
- Beyerchen, A. D. (1992). Clausewitz, Nonlinearity and the Unpredictability of War. *International Security*, 17 (3), 59-90.
- Clausewitz, C.V. (2011). *Savaş Üzerine*. İstanbul: Doruk Yayınları.
- Echevarria, A. J. (2007). *Clausewitz and Contemporary War*. Oxford: Oxford University Press.
- Echevarria, A. J. (2003). *Globalization and the Nature of War*. Strategic Studies Institute: U.S. Army War College.
- Fleming, C. M. (2009). New or Old Wars? Debating a Clausewitzian Future. *The Journal of Strategic Studies*, 32 (2), 213-241.
- Gat, A. (2001). *A History of Military Thought: From the Enlightenment to the Cold War*. Oxford: Oxford University Press.
- Gray, C. S. (2010). War—Continuity in Change, and Change in Continuity. *Parameters*, No.40, 5-13.
- Gray, C. S. (2007). *War, Peace and International Relations: An Introduction to Strategic History*. New York: Taylor & Francis.
- Handel, M. I. (2004). *Savaşın Ustaları*. (Çev. B. Kara), İstanbul: Doruk Yayımcılık.
- Hartman, U. (2002). *Carl Von Clausewitz and the Making Modern Strategy*. Germany: Books on Demand.

Kıvılcım ROMYA BİLGİN

- Henderson, E. ve Singer, D. J. (2002). New War and Rumors of New Wars. *International Interactions*, 28 (2), 165-190.
- Herberg-Rothe, A. (2009). Clausewitz's Wondrous Trinity as General Theory of War and Violent Conflict. *The International Journal of Conflict and Violence*, 3 (2), 204 – 219.
- Herberg-Rothe, A. (2007). *Clausewitz's Puzzle: The Political Theory of War*. Oxford: Oxford University Press.
- Heuser, B. (2002). *Reading Clausewitz*. London: Random House.
- Holsti, K. J. (1996). *The State, War and the State of War*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Honig, J. W. (1997). Strategy in a Post-Clausewitzian Setting. İçinde G.Nooy (Ed.), *The Clausewitzian Dictum and the Future of Western Military Strategy* (ss. 109-122). The Hague: Kluwer Law International, 1997.
- Honig, J. W. (2012). The Idea of Total War: From Clausewitz to Ludendorff. *The Pacific War as Total War: Proceedings of the 2011 International Forum on War History*. Tokyo: National Institute for Defence Studies, 29–41.
- Huntington, S.P. (1997). *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. New York: Simon & Schuster.
- Kaldor, M. (2010). Inconclusive Wars: Is Clausewitz Still Relevant in these Global Times?. *Global Policy*, 1 (3), 271-281.
- Kaldor, M. (2005). Elaborating the 'New War' Thesis. İçinde I. Duyvesteyn ve J. Angstrom (Ed.), *Rethinking the Nature of War* (ss. 210-224). New York: Frank Cass.
- Kaldor, M. (1999). *New and Old Wars: Organized Violence in a Global Era*. Stanford: Stanford University Press.
- Kalyvas, S. N. (2001). "New" and "Old" Civil Wars: A Valid Distinction?. *World Politics*, 54 (1), 99-118.
- Karaosmanoğlu, A. L. (2011). Yirmibirinci Yüzyılda Savaşı Tartışmak; Clausewitz Yeniden. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 8 (29), 5-25.
- Keegan, J. (1993). *A History of Warfare*. New York: Alfred A. Knopf.
- Lind, W. S., Nightengale, K., Schmitt, J. F., Sutton, J. W. ve Wilson G. (1989). The Changing Face of War: Into the Fourth Generation. *Marine Corps Gazette*, 22-26.

- Malešević, S. (2010). *The Sociology of War and Violence*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mearsheimer, J. J. (2010). *Liddell Hart and the Weight of History*. New York: Cornell University Press.
- Navielle, P. (1973). "Önsöz", İçinde C. V. Clausewitz (Ed.), *Savaş Üzerine* (ss.1-20). İstanbul: İstanbul Yayıncılık, 1973.
- Newman, E. (2004). The 'New Wars' Debate: A Historical Perspective Is Needed. *Security Dialogue*, 35 (2), 173-189.
- Olshausen, K. (2011). A Golden Anniversary with Bright Prospects for the Future. İçinde R. Pommerin (Ed.), *Clausewitz Goes Global: Carl Von Clausewitz in 21st Century* (ss.9-10), Berlin: Miles Verlag.
- Schuurman, B. (2010). Clausewitz and the New Wars Scholars. *Parameters*, 40 (1), 89-100.
- Stone, J. (2007). Clausewitz's Trinity and Contemporary Conflict. *Civil Wars*, 8 (3), 282-296.
- Strachan, H. (2011). Clausewitz and the First World War. *The Journal of Military History*, 75 (2), 367-391.
- Strachan, H. ve Scheipers, S. (2011). *The Changing Character of War*. Oxford: Oxford University Press.
- Strachan, H. ve Herberg-Rothe, A. (2008). *Clausewitz in the Twenty First Century*. Oxford: Oxford University Press.
- Strachan, H. (2007). *Clausewitz's On War: A Biography*. New York: Atlantic Books.
- Sumida, J. T. (2008). *Decoding Clausewitz: A New Approach to On War*. Lawrence: UP of Kansas.
- Creveld, M. (1991). *The Transformation of War*. New York: The Free Press.
- Waldman, T. (2013). *War, Clausewitz and the Trinity*. Burlington: Ashgate Publishing Limited.
- Waldman, T. (2010). Shadows of Uncertainty': Clausewitz's Timeless Analysis of Chance in War. *Defence Studies*, 10 (3), 336-68.
- Weltman, J.J. (1995). *World Politics and the Evolution of War*. Maryland: John Hopkins University Press.
- Willmott, H.P. ve Barrett, M. (2010). *Clausewitz Reconsidered*. California: Greenwood Publishing Group.

Summary

Clausewitz's Theory of War And New War Studies

Kıvılcım ROMYA BİLGİN*

The literature which is entitled 'new war studies literature' and has knowledge of the war studies in post-Cold War era has been criticizing the explanatory power of Clausewitz's theory of war. Despite that, it is seen that Clausewitz's theory of war has enough power to create a perspective to understand new wars with its methodology and depth. However firstly, it is essential to understand Clausewitz's theory of war clearly. Therefore, firstly, the general framework of the book named On War in which Clausewitz presented his theory of war must be put forth.

In the book in which Clausewitz presented his theory of war, the tracks of his methodology must be followed. Because when Clausewitz's theory of war is being handled, it is extremely important to understand his methodology. Historical understanding and dialectics that come forward in Clausewitz's methodology are the required gridlines for Clausewitz's complicated theory of war. The first remarkable thing in Clausewitz's methodology is his historical understanding. Clausewitz had seen the history as a laboratory in which he had been testing his theory. In this context, Clausewitz had thought that it was necessary to distinguish between critical and absolute expressions of a historical event. According to him, when the absolute expression only sorts the events in succession, the main thing is a critical approach to the history. Another element of Clausewitz's methodology is dialectics. Clausewitz had moved with an approach towards that there was a dynamic relation between the terms instead of making a choice among the opposite terms and phenomena. According to Clausewitz's explanation of this situation, two ideas create a consequential opposition and as a result of that, one causes another and for this reason, one consists of another. He had also expressed that this was required for understanding of our minds. Especially by using dialectics, Clausewitz had been emphasized the dualities of war, especially subjective-objective and material-spiritual. This emphasis is an outstanding feature of his war theory.

By using dialectics method, Clausewitz had been put forth the trinity which was the most important component of his theory and the parts of it. Clausewitz who had said that core and secondary trinities were in all wars had pointed out that relation between them defined his theory of war. This situation already provides commenting on Clausewitz's theory of war comprehensively. Especially that Clausewitz had said that there was an interactive relation between tendencies in the trinity and that his approach towards that in every war, there was a mutual relation structure among these parts which was not balanced but intertwined are

* Kıvılcım ROMYA BİLGİN (PhD), Turkish General Staff, kivilcimromya@gmail.com

important. This matter which is not usually emphasized puts forward the idea that the relations between the parts of the trinity are more complicated.

Despite that, new war studies express that modern developments have been changing the war entirely, interstate wars have been decreased after the post-Cold War era and the number of intrastate wars has been increased. From this point of view, they criticize Clausewitz in new war studies literature by evaluating that Clausewitz's approach to the war is related to old wars. It is possible to say that the criticisms intended for Clausewitz's theory of war focus on three points. The first of them is that Clausewitz could not explain nowadays because of the change of war. The second one is the restrictive structure Clausewitz had built between war and politics and the third one is that his understanding of war is state-oriented. It is possible to answer back these criticisms of new war studies intended for Clausewitz through Clausewitz's methodology and his theory of war. Besides, a new literature named 'pro-Clausewitzian literature' which is against the criticisms of new war studies and answers back new war studies through Clausewitz has been occurred.

Consequently, the one that makes Clausewitz argumentative in war studies even today is the methodology that Clausewitz put forth to understand war and this comprehensive approach of him. At the same time, that the trinity presents such a wide perspective that it can use itself as an analysis method also provides Clausewitz's theory of war to answer back criticisms of new war studies intended for Clausewitz by itself. Naturally, this process includes questioning of Clausewitz's theory of war. At this point, it should be considered that this aforementioned questioning includes not only Clausewitz's theory of war but the approaches of new war studies related to the changing nature of war. In other words, while the validity of approach related to the phenomenon of war within Clausewitz's new war studies is being handled, on the other hand, the phenomenon of war is also being handled for the purpose of creating the required theoretic substructure of this questioning. At this point, the main thing is not justifying either Clausewitz's opinions about war or his claims of new war studies related to the changing nature of war. The main thing is showing the explanatory power of Clausewitz's theory of war on today's wars and questioning the phenomenon of war in this way. Moreover, it is contributing the conducting discussions about understanding the phenomenon of war under the different titles such as the nature, the quality, the reasons, the limits, the effects and the way of war.

